

ВИЩА РАДА ПРАВОСУДДЯ У СИСТЕМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НЕЗАЛЕЖНОСТІ СУДДІВ В УКРАЇНІ

Законом України «Про Вищу раду правосуддя» від 21.12.2016 р. № 1798-VIII, а саме статтею 73, Вища рада правосуддя наділяється повноваженнями і має відповідний обов'язок вчиняти заходи з метою забезпечення незалежності суддів та авторитету правосуддя. За результатами такої діяльності раз на рік у співпраці з органами суддівського самоврядування, іншими органами та установами системи правосуддя і громадськими об'єднаннями, міжнародними організаціями та їхніми органами Вища рада правосуддя готує і оприлюднює щорічну доповідь про стан забезпечення незалежності суддів в Україні. Першу доповідь із зазначених питань було оприлюднено Вищою радою правосуддя у 2017 році. Вказаний документ має не лише практичне значення, а й може стати предметом науковому обговорення.

У цьому контексті варто зазначити, що однією із новел останнього етапу судово-правової реформи в Україні стало створення органів суддівського врядування, до яких Законом України «Про судоустрій і статус суддів» від 02.06.2016 р. № 1402-VIII віднесено Вищу раду правосуддя та Вищу кваліфікаційну комісію суддів України. Зазначені органи повинні працювати разом під час вирішення питань формування суддівського корпусу, підвищення кваліфікації суддів, вирішення питань про притягнення суддів до дисциплінарної відповідальності, оптимізації системи судоустрою України та фінансування судових органів. В той же час законодавець детальніше розподілів між ними обов'язки у зазначеній сфері. Якщо Вища кваліфікаційна комісія суддів України повинна сконцентрувати свої зусилля на вирішенні питань оновлення суддівського корпусу та формуванні складу нових для України судів, то на Вищу раду правосуддя покладається завдання розгляду і вирішення скарг на дії суддів, що можуть містити ознаки дисциплінарних правопорушень. Але, враховуючи процеси у суспільстві, що супроводжують проведення судової реформи та не завжди професійні дії як державних так і громадських органів і організацій у цій сфері, чи не на перше місце серед завдань Вищої ради правосуддя виходить обов'язок захищати незалежність суддів. І, враховуючи обсяг Доповіді Вищої ради правосуддя Про стан забезпечення незалежності суддів в Україні за 2017 рік, ми можемо зробити висновок, що надання Вищій раді правосуддя відповідних повноважень є своєчасним кроком, а забезпечення незалежності суддів є не лише важливою складовою права громадян на доступ до правосуддя, а й надзвичайно важливим елементом судової реформи та процесу значного оновлення суддівського корпусу України.

Які повноваження надаються Вищій раді правосуддя у зазначеній сфері? Це ведення і оприлюднення реєстру повідомлень суддів про втручання в їх діяльність під

час здійснення правосуддя, перевірка таких повідомлень та ухвалення відповідних рішень; ініціювання притягнення до встановленої законом відповідальності осіб, якими вчинено дії або допущено бездіяльність, що порушує гарантії незалежності суддів або підриває авторитет правосуддя; внесення на розгляд зборів відповідного суду подання про звільнення судді з адміністративної посади у разі невиконання ним рішення Вищої ради правосуддя; ухвалення публічних заяв і звернення до суб'єктів права законодавчої ініціативи, органів, які уповноважені приймати правові акти, із пропозиціями щодо забезпечення незалежності суддів та авторитету правосуддя; звернення до прокуратури та органів правопорядку щодо надання інформації про розкриття та розслідування злочинів, вчинених щодо суду, суддів, членів їх сімей, працівників апаратів судів, злочинів проти правосуддя, вчинених суддями, працівниками апарату суду та вжиття інших заходів, які є необхідними для забезпечення незалежності суддів та авторитету правосуддя.

Після ознайомлення з текстом Доповіді можна прийти до висновку про необхідність підтримати процеси у сфері забезпечення незалежності судової влади як основної мети діяльності органів суддівського врядування і самоврядування. У тому, що незалежність суддів необхідно забезпечувати не лише у випадку виявлення фактів втручання під час здійснення правосуддя, а й на стадіях призначення суддів на посади, їх підвищення або переведення, не лише у відношеннях з іншими державними і недержавними органами, а й всередині судової системи, під час їх матеріального, організаційного і технічного забезпечення із збереженням елементів і розробкою процедур підзвітності судової влади суспільству.

Відповідно вартий підтримки і запропонований Вищою радою правосуддя план дій щодо посилення незалежності суддів. Дійсно, у цьому напрямку можна виділити три основні складові:

- 1) захист і посилення судової влади в її взаємовідносинах із виконавчою і законодавчою гілками влади;
- 2) захист незалежності окремих суддів і забезпечення їхньої неупередженості;
- 3) посилення громадської довіри до судової влади і більш широке визнання вагомості її незалежності та неупередженості.

На наш погляд, всі зазначені складові є важливими і взаємопов'язаними. Невиконання будь-якої із них майже автоматично тягне порушення інших. Але забезпечення їх виконання може стати вкрай складним і майже неможливим, якщо Вища рада правосуддя буде спиратися на допомогу і підтримку лише органів судової влади і суддівський корпус. Своє розуміння важливості забезпечення незалежності суддів і підтримку під час реалізації запропонованого плану дій повинні засвідчити і гарантувати Верховна рада України, Президент та Уряд. Тому що реалізація деяких заходів потребує подальшого вдосконалення судоустрійного і процесуального законодавства, а вже прийнятих законів необхідно дотримуватися.

Так само потрібно залучитися підтримкою суспільства. Люди повинні зрозуміти, що вони не зможуть отримати чесне і справедливе правосуддя від судді, якому не забезпечується незалежність і захист від неправомірного втручання.

Що стосується науковців, ми розуміємо важливість забезпечення незалежності судів і суддів як для суспільства, так і для держави в цілому і можемо пропагандувати це через участь у розробці відповідних законодавчих ініціатив, під час проведення круглих столів, конференцій та інших наукових заходів. Також ми розуміємо, що питання забезпечення і дотримання незалежності суддівського корпусу повинні обговорюватися разом із питаннями підвищення ефективності і якості правосуддя. Оскільки «безконтрольна» незалежність нездатна на об'єктивну самооцінку та запровадження потрібних для суспільства змін.

Міністерство освіти і науки України

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
Юридичний факультет
Кафедра процесуального права

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого
Кафедра організації судових та правоохоронних органів

Німецько-українське об'єднання юристів

СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУДОВОЇ РЕФОРМИ В УКРАЇНІ

МАТЕРІАЛИ

II Міжнародної науково-практичної конференції

18-19 жовтня 2018 року
м. Чернівці

УДК 347.9(477)(08)

C91

Редакційна колегія:

Щербанюк Оксана Володимирівна, доктор юридичних наук, доцент, завідувач кафедри процесуального права Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (*голова*);

Москвич Лідія Миколаївна, доктор юридичних наук, професор, завідувача кафедрою організації судових та правоохоронних органів Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого;

Остафійчук Людмила Аурелівна, кандидат юридичних наук, доцент кафедри процесуального права Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича;

Бутирська Ірина Анатоліївна, кандидат юридичних наук, асистент кафедри процесуального права Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича;

Савчин Неля Миколаївна, кандидат юридичних наук, асистент кафедри процесуального права Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича;

Турман Наталя Омелянівна, кандидат юридичних наук, асистент кафедри процесуального права Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича;

Цибуляк-Кустевич Анна Степанівна, кандидат юридичних наук, асистент кафедри процесуального права Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (*відповідальний секретар*).

Сучасні виклики та актуальні проблеми судової реформи в

C91 ***Україні***: Матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф. (Чернівці, 18-19 жовтня 2018 р.); [редкол.: О. В. Щербанюк (голова), А. С. Цибуляк-Кустевич (відпов. секр.) та ін.]. Чернівці, 2018. 392 с.

До збірника увійшли матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні виклики та актуальні проблеми судової реформи в Україні» (Чернівці, 18-19 жовтня 2018 р.).

Оргкомітет не несе відповідальності за науковий зміст і виклад матеріалу, що подано у рукописах. Для науковців, аспірантів та студентів.

УДК 347.9(477)(08)